

**ТАЙНСТВЕНАТА
НЕПОЗНАТА
ОТ УАЙЛДФЕЛ ХОЛ**

Ан Бронте

BRONTË SISTERS COLLECTION

Отговорен редактор Силвия Великова

N 1. Брулени хълмове – Емили Бронте

N 2. Джейн Еър – Шарлот Бронте

N 3. Агнес Грей – Ан Бронте

N 4. Тайнствената непозната – Ан Бронте

Музеят на сестрите Бронте в Хоуърт

КОЛЕКЦИЯ СЕСТРИТЕ БРОНТЕ

ТАЙНСТВЕНАТА
НЕПОЗНАТА
ОТ УАЙЛДФЕЛ ХОЛ

Ан Бронте

उभयसलाउभयसास डठठाएड®

ТАЙНСТВЕНАТА НЕПОЗНАТА ОТ УАЙЛДФЕЛ ХОЛ

Ан Бронте

The Tenant of Wildfell Hall, by Anne Brontë, 1848
London, John Murray, Albemarle Street, W. 1920
С въведение от Мери А. Уорд

© ШАМБАЛА, София, 2017

© Татяна Иванова – превод от английски

© Художествено оформление на корицата – ЕсПринт

Силвия Великова – редактор

Зоя Масалска – коректор

ШАМБАЛА – предпечатна подготовка

ISBN 978-954-319-199-4

По романа има две филмови екранизации:
The Tenant of Wildfell Hall (1968) (4 епизода)
The Tenant of Wildfell Hall (1996) (3 епизода)

На първа корица – картината *Берта Моризо с букет от виолетки*
от Едуард Мане (1832-1883).

ИЛЮСТРАЦИИ

Портрет на Ан Бронте	1
Музеят на сестрите Бронте в Хоуърт	2
Портрет на Ан Бронте от Шарлот Бронте (молив)	6
Факсимиле от заглавната страница на първото издание на „Тайнствената непозната”	20
Уайлдфел Хол	24
Следващите илюстрации са репродукции на фотографии, направени от господин У. Р. Бланд от Дъфийлд, графство Дарбишър, съвместно с господин Ч. Бароу Кийн от Дарби	
Хълмовете на Хауърт	37
Хълмовете на Хауърт – пейзаж с вода	70
Хауърт – панорама	128
Блейк Хол (имението Грасдейл)	
Пътят до имението	228
Имението Грасдейл	232
Изглед отпред	243
Изглед отстрани	306
Уайлдфел Хол	415
Станингли	502

ВЪВЕДЕНИЕ

Когато проучвах творчеството и личността на сестрите Бронте, установих, че Ан Бронте изпълнява двойна роля. На първо място, нейната нежна и деликатна природа, тъжната ѝ, кратка история, трудният ѝ живот и ранна смърт оставят дълбок отпечатък върху поетиката и трагичността, които обгръщат спомена за сестрите Бронте като жени и писателки. На второ място, книгите и поемите, написани от нея, служат за сравнение на величието на другите две сестри. Тя е мерило за техния гений – подобна на тях и все пак, различна.

Дълги години след смъртта на Ан нейният зет оспорва истинността на един предполагаем неин портрет, защото създава напълно погрешна представа за „милата и нежна Ан Бронте“. И действително, най-малката и най-красивата от сестрите изглежда цял живот е била „мила“ и „нежна“, с деликатен тен, изящна шия и дребни, приятни за окото черти. Въпреки това тя притежавала в пълна степен характерната за Бронте сериозност и сила на волята. Когато била на четири годинки, баща ѝ я попитал какво иска най-много малкото му момиченце, а дребосъчето отговорило: „Да съм възрастна и с опит“ – ако не ставаше въпрос за една от сестрите Бронте, щеше да звучи неправдоподобно! Когато през 1827 г. трите деца започнали да пишат своите „Островни истории“, Ан, която по онова време била на осем, си избрала Гърнзи за свой въображаем остров и го населила с личности като „Майкъл Садлър, лорд Бентинк и сър Хенри Халфърд.“

Ан и Емили били неразделни. Съществуват свидетелства, че още от ранно детство до зряла възраст те споделят общ въображаем свят. Както изглежда, „Хрониките на Гондал“ са ги забавлявали в продължение на много години и са дали живот на многобройни истории, написани с „дребен почерк“, познат ни от снимките на господин Клемент Шортър.

На двадесет и една години Ан казва: „В момента пиша четвърти том на „Живота на Солала Върнън“. А четири години по-късно Емили споделя: „Жителите на Гондал продължават да благоденстват. В момента пиша разказ за Първата война. Ан написа няколко нещица на тази тема, както и за една книга от Хенри Софона. Планираме да не се отделяме от пакостниците дотогава, докато ни забавляват, което те за наша радост наистина правят.”

Приятно е да научиш, че авторката на „Тайнствената непозната“ е извличала удоволствие от жителите на Гондал и че е писала историята на Солала Върнън и Хенри Софона. За нея и за сестрите ѝ това били мигове, в които със силата на „съчиняването“ превръщали самотата и разочарованието в богатство и доволство. Поне за известно време, преди едно мъчително и унижително преживяване да попари пролетта на нейната младост и да замени безкористната ѝ спонтанна радост от живота и играта на въображението с тъжно чувство за дълг и непоколебимо съзнание за морална и религиозна мисия, Ан Бронте е писала истории за собствено забавление и е обичала измислените от самата нея „пакостници“.

Но през 1841 г., когато за пръв път чуваме за жителите на Гондал и за Солала Върнън, в главата на младата Ан вече се въртели идеи за много други книги. По това време тя преподавала на децата в имението Торп Грийн, където през 1843 г. към нея се присъединил като възпитател и Брануел, и където в резултат на събития, които все още са забулени в мистерия, тя изглежда е преминала през изпитание, оставило я със съсипано здраве и разстроени нерви, обзета единствено от меланхолия и неприятни спомени, които впоследствие вплела в „Тайнствената непозната“. Всъщност, тя изглежда е станала отчасти жертва на болезненото въображение на Брануел, въображение на пушач на опиум и пияница. Че той не е нито завоевател, нито злодей, за какъвто се представял пред сестрите си, ще стане ясно от всички свидетелства, събрани в спомените на госпожа Гаскел. Но бедната Ан вярвала на неговите разкази и без съмнение откривала

достатъчно доказателства за порочен нрав в ежедневието на Брануел, за да приеме и най-чудовищните деяния за истина. Както изглежда, тя прекарала последните месеци от престоя си в Торп Грийн премалаяла от страх и разкъсвана от съмнения и била благодарна, че се е отървала от тази ситуация през лятото на 1845 г. По същото време Брануел набързо бил освободен от поста си на възпитател със сурово писмо до баща му, в което работодателят му, господин Робинсън, изказвал недоволството и загрижеността си от непристойното поведение и разгулните навици на младия мъж. Госпожа Гаскел пише: „Преждевременната смърт на поне две от сестрите – внезапно бил сложен край на огромните възможности, които се откривали пред тях в земния им живот – може да се търси в средата на лятото на 1845 г.” Познатите факти трудно биха потвърдили такава строга присъда. Нищо не показва, че поведението на Брануел е отговорно по какъвто и да е начин за заболяването и смъртта на Емили, а в част от записките на господин Шортър Ан разказва за случилото се в не толкова трагични краски. „По време на престоя ми (в Торп Грийн)”, пише тя на 31 юли 1845 г., „се натъкнах на някои много нелицеприятни и немислими проявления на човешката природа... Брануел е... възпитател в Торп Грийн и преживя много нещастия и болести... Надяваме се да се оправи и да бъде по-добър в бъдеще.” А накрая тя с тъга пише за годините, които я очакват: „Що се отнася до мен, едва ли мога да бъда по-унила и да се чувствам по-похабена, отколкото сега.” Това е езикът на разочарованието и потиснатостта, но пак не разказва трагичната история, в която вярва госпожа Гаскел.

Без съмнение, тази история е плод на болното въображение на Брануел и обхваща три години – от уволнението му от Торп Грийн до смъртта му. За главни герои в греховна любовна връзка той представил самия себе си и жената на своя работодател, пробутал ужасната история на сестрите си. Опиумът и алкохолът са достатъчно обяснение за думите му, затова не е нужно да се пилее време за разнищване на жалката мистерия. Но греховете на брата, истински или

измислени, все пак играят важна роля в литературата заради ефекта, който възпроизвели върху сестрите му. Няма съмнение, че породената от опиума лудост на Брануел, неговите пиянски запои в Блек Бул, буйствата му у дома, разпуснатият му и груб език и непрекъснатите му хвалби за греховни тайни похождения въздействали върху въображението на непокварените и неопитни негови сестри. На много места в „Брулени хълмове“ и навсякъде в „Тайнствената непозната“ се открива отпечатъкът на Брануел, а в книгите на Шарлот има много пасажки, в които онези, които познават историята на дома на енорийския свещеник, могат да доловят онова крайно морално отвращение, онези тъжни морални въпроси, които предизвикват лошото поведение и падението на Брануел. Съдбата на брат им била част от гения на Емили и Шарлот, която те били достатъчно силни да преглътнат, и която може и да им е навредила и да е разклатила някои техни изтънчени или здравомислещи схващания, но, в крайна сметка, чрез странната алхимия на таланта се е оказала по-скоро полезна, отколкото вредна, тъй като вълнувала душите им и ги доближавала до отчаянието и безнадеждността, типични за нашия „слабохарактерен, паднал човешки род“.

Но Ан не била достатъчно силна, нейният талант не бил достатъчно мощен, за да ѝ позволи да видоизмени преживяното и скръбта. Вероятно когато напуснала Торп Грийн през 1845 г., вече е страдала от онази религиозна меланхолия, за която след смъртта ѝ Шарлот открила сърцераздирателни доказателства в писмата ѝ. Тя не се отразява особено върху написването на „Агнес Грей“, която била завършена през 1846 г. и рисува дребните огорчения и безпокойства от преподавателските ѝ преживявания, но в съчетание със зрелищния и засилващ се морален и физически упадък на Брануел довела до онези тежки доводи на съвестта, под чието въздействие тя написва „Тайнствената непозната“.

„По природа тя беше чувствителна, затворена и меланхолична. Ненавиждаше работата си, но изпълняваше

задълженията си. Това беше написано като предупреждение”, това казва Шарлот в прочувствения Предговор от 1850 г., в който се опитва да обясни на обществеността как е възможно толкова нежно и добродушно създание като Актън Бел да напише книга като „Тайнствената непозната”. А във второто издание на „Тайнствената непозната”, което излиза през 1848 г., самата Ан Бронте оправдава романа си в предговор, който е препечатан в настоящата книга за пръв път. Краткият предговор е много любопитен документ. Написан е със същия решителен, дидактичен тон, с който е пропита самата книга, със същото тесногърдие и надутост на стила, надутост, която всъщност не се дължи на себичността на автора, а по-скоро на онази благодетелност и неопитност, които би трябвало да ѝ дадат кураж, подтиквана от религията, да изпълни своята неприятна и отблъскваща задача. „Знаех, че такива образи” – като Хънтингтън и неговите другари – „наистина съществуват и ако съм успяла да възпра някой невнимателен младеж да последва стъпките им, книгата не е била написана напразно.” Ако историята е донесла повече болка, отколкото удоволствие на „почтения читател”, авторът „моли за извинение, защото намерението ми съвсем не беше такова”. Но в същото време тя не може да обещае, че ще обуздае силното си желание да предложи единствено невинно удоволствие или да създаде „съвършено произведение на изкуството”. „В противен случай бих смятала, че така изразходваните време и талант са прехосани и използвани неправилно.” Бог я е натоварил да изрече неприятни истини и тя е длъжна да го направи.

Погрешните тълкувания и порицанията, които ѝ носи книгата, тя понася, както казва сестра ѝ, „както и всичко, което ѝ тежеше – с кротко, безкрайно търпение. Тя беше дълбоко вярваща и ревностна християнка, но тъжната сянка на религиозната меланхолия помрачи нейния кратък и безупречен живот.”

Но въпреки погрешните тълкувания и порицания, „Тайнствената непозната” изглежда е постигнала по-голям и по-бърз успех от всичко друго, писано от сестрите преди 1848

г., с изключение на „Джейн Еър“. Много скоро след публикуването му романът е издаден повторно, а господата Нюбай информират американските издатели, с които са в преговори, че това произведение е излязло изпод същото перо, което е създало „Джейн Еър“, но е още по-добро от „Джейн Еър“ или „Брулени хълмове“! Точно това мошеничество и удивителното мнение довели до бързото заминаване на сестрите за Лондон през 1848 г. – прословутото пътуване, при което двете малки дами, облечени в черно, се представили на господин Смит и му доказали, че не са един Кюрър Бел, а две госпожици Бронте. Това било единственото пътуване на Ан до Лондон – единственият ѝ контакт със света извън Хауърт, с изключение на ученическите ѝ години в Ръхед и двата ѝ ангажимента като учителка.

В „Тайнствената непозната“ прозира истински талант на разказвач и морална енергия, които обаче не биха били достатъчни, за да просъществува романът, ако той не беше творение на една Бронте и ако не отразяваше духа на своя автор. Сцените, представящи безобразията на Хънтингтън, са по-безинтересни, но по-правдоподобни от сцените в провинциалния дом в „Джейн Еър“. Разказът за смъртта му е много истински и затрогващ; последната любовна сцена е поне отчасти написана превъзходно. Но истинското послание на книгата, доколкото изобщо е истинско, едва ли е точно плод на въображението. То по-скоро звучи като поучителен трактат или дописка. Почти няма съмнения, че много от страниците възпроизвеждат поведението и езика на Брануел – доколкото по-крехката природа на Ан ѝ е позволила да предаде темперамента на брат си, който е бил по-близък до този на Емили, отколкото до нейния. Същият материал е използван от Емили и Шарлот; доколкото знаем, Емили наистина се е възползвала от него в „Брулени хълмове“, но едва след като е бил коренно трансформиран, след като е претърпял онова мистериозно, неподлежащо на описание преобразяване, което ражда великата литература и предизвиква уважение. У Емили и Шарлот е имало някакво недоловимо, вродено умение за

общение между зрението и ума, между ума и ръката, което липсва на Ан. Няма друг подобен пример или друг случай на неравнопоставеност между услужливия талант и висшите дарове на „Аполон от Делос и Патара”.

Същата разлика в светоусещането откриваме между нейните поеми и тези на дружката ѝ в игрите и приятелка Емили. Ако някога нашите потомци решат да открият училища за писатели, каквито опити има и днес, те едва ли ще знаят по-добре от нас какво представлява геният или как се ражда. Но ако се опитат да преподават чрез примери, то Ан и Емили Бронте са на тяхно разположение. Да вземем стиховете, написани от Емили в Ръоход, и съдържащи прекрасни редове, които вече съм цитирала в едно по-ранно Въведение. Точно преди тези редове има два или три стиха, които си заслужава да се сравнят с една поема на Ан, наречена „У дома”. Когато са написани, Емили е била на шестнадесет, а Ан - на около двадесет и една или двадесет и две години. Двете сестри взимат за мотив копнежа на изгнаника по родния дом. Редовете, написани от Емили, са пълни с грешки, но вече загатват за способностите на автора си – безспорно още в зародиш, само едно многообещаващо начало – каквито Ан изобщо не притежава. От сумрачната учебна стая в Ръоход Емили насочва мислите си към далечните възвишения на Хауърт и малката каменна къща на хребета:

Насред голите хълмове има кът,
дето зимата вие, а дъждът блъска,
но ако страховитата буря утихне
проблясва топла светлина.

Къщата е стара, дърветата – сухи,
сумрачния свод не огрява луна,
но има ли на земята нещо по-скъпо –
нещо по-мечтано – от домашното огнище?

Нямата птица, приседнала на камъка,

влажният мъх, стичащ се по стената,
измършавелите трънаци, запустелите пътеки,
обичам ги – о, как само ги обичам!

Стиховете на Ан, написани в една от къщите, в които е била гувернантка, изразяват точно същото чувство и порив на ума. Но, забележете инстинктивната неподправеност и плавност в стила на Емили и липсата на яснота и сила при Ан!

Оназ градина, красива и просторна,
с вечнозелени дъбрави,
дълги, лъкатушни пътеки и спретнати лехи,
а помежду им – кадифените морави –

Върни ми онзи малък кът,
обграден от сиви стени,
дето се е омотала непокорната трева,
а бурените са единствен господар.

Макар че всичко в този дом висок
подканва те да го пребродиш,
а стаите му са окъпани в светлина –
о, върни ми моя Дом!

Подобен паралел се открива между редовете на Ан в „Домашен покой” – тъжен и правдив размисъл за ужасното време, прекарано с Брануел през 1846 г. – и поемата на Емили „Заблудената овца”. В последните редове на Емили сърцатият дух на сестрата, надарена с магическата дарба, се откъсва завинаги от благата и привична набожност на сестрата, на която тази дарба е била отказана. И все пак, последните редове на Ан – „Надявам се, заедно със смелите и силните” – носят чистота и искреност. Те са си спечелили и запазили място в английската религиозна поезия и би трябвало да се полюбят на онези, които обичат сестрите Бронте, защото с езика на

християнската вяра и смирение запечатват смъртта на Емили и силната привързаност на сестрите ѝ към нея.

И така, връщаме се на мисълта, с която започнахме. Ан избягва забвението не заради това, че е написала „Тайнствената непозната“, а заради това, че е сестра на Шарлот и Емили Бронте – крехкото „мъниче“, за което другите две са полагали всеотдайни и нежни грижи, което е станало свидетел на смъртта на Емили, и което само няколко минути преди собственото си сбогуване с живота нарежда на Шарлот „да има кураж“.

„Когато мислите ми се връщат към Ан“, казва Шарлот много години по-рано, „аз винаги си я представям като търпелив, изтомян странник – по-самотен, по-неспособен да завързва приятелства дори от мен самата.“ По-късно, обаче, Ан изглежда е развила по-голяма способност за сприятеляване от другите. Нейната благост е надделяла. Тя не е била възпрепятствана като тях от самотните и самодостатъчни занимания на великите умове. Нейната набожност, макар тъжна и плаха, е била разбираема за околните. Тя не се е борила непримиримо със страданието и смъртта, както е постъпила Емили. Емили била „откъсната“ от живота, „съзнавайки случващото се, мъчително, неохотно“, ако трябва да използваме думите на самата Шарлот. Страданията на Ан били „леки“, умът ѝ – „прояснен“ и накрая „тя благодари на Бог, че смъртта приближава и настъпва толкова спокойно.“ Когато Шарлот се върнала в осиротелия им дом в Хауърт, голямото домашно куче на Емили и малкият шпаньол на Ан я посрещнали по „един странен, затрогващ начин“, пише тя на господин Уилямс. Останала сама, наследявайки всички спомени и трагедии в къщата, тя отново се върнала към живота и работата. Грижела се за баща си, възобновила писането на „Шърли“, а когато самата тя починала, четири години по-късно, била извлякла от тези години всичката възможна полза, така че не само онова, което постигнала, но и онези, които обичала, безшумно влезли в историята. Оставало единствено госпожа Гаскел да изпълни трогателната си и

възхитителна задача и Ан, в не по-малка степен от Шарлот и Емили, останала завинаги в паметта на Англия.

Мери А. Уорд

ПРЕДГОВОР ОТ АВТОРА КЪМ ВТОРОТО ИЗДАНИЕ

Макар успехът на настоящото произведение да се окаже по-голям, отколкото очаквах, и хвалебствията, които получи от неколцина любезни критици, да са по-големи от заслуженото, трябва също така да призная, че в някои други среди то беше подложено на сурова критика, каквато изобщо не очаквах, и която по моя преценка и според моето разбиране е по-скоро жестока, отколкото справедлива. Едва ли е от компетенцията на автора да опровергава аргументите на своите критици и да защитава собствените си произведения, но моля да ми бъде позволено да направя тук някои уточнения, които бих включила в предговора към първото издание, ако бях предвидила необходимостта от подобни предпазни мерки срещу заблудите на онези, които биха прочели книгата с предубеден ум или биха изпитали задоволство да я осъдят след първия повърхностен поглед.

Докато пишех следващите страници, целта ми беше не просто да развличам читателя, нито да задоволя собствения си вкус, камо ли да спечеля благоразположението на пресата и обществеността. Искях да кажа истината, защото истината винаги предава своя собствен морал на онези, които са в състояние да я възприемат. Но тъй като безценните съкровища твърде често са скрити на дъното на кладенеца, нужна е известна смелост да се гмурнеш за тях, особено като се има предвид, че онзи, който го направи, вероятно ще стане обект на презрение и ругатни заради тинята и водата, в които се е осмелил да скочи, вместо да получи благодарност за скъпоценностите, които е намерил. По същата причина онази, която се заема да изчисти апартамента на някой немарлив ерген, ще получи повече хули заради праха, който вдига,

отколкото похвали за постигнатата чистота. Нека, обаче, не си въобразяваме, че се считам за компетентна да поправа грешките и заблудите на обществото, единствено бих искала да дам своя скромнен принос за едно добро дело и ако изобщо успея да привлека общественото внимание, по-скоро бих прошепнала няколко полезни истини, отколкото да изговоря много, и то прикрити глупости.

Тъй както романът „Агнес Грей” беше обвинен, че предава живота в прекомерно пресилени тонове, и то точно онези части, които внимателно възпроизвеждат самия живот, съзнателно избягвайки всякакво преувеличение, така и в настоящото произведение ме критикуват, че описвам *con amore*, с „болезнена любов към грубото, ако не и към бруталното” онези сцени, които, смея да твърдя, едва ли са били по-мъчителни за четене за най-строгите ми съдници, отколкото за мен да ги опиша. Може и да съм стигнала твърде далеч, в такъв случай ще внимавам в бъдеще да не създавам подобни неприятности на себе си и на читателите си, но твърдя, че когато имаме работа с порока и с порочни характери, по-добре е да ги опишем такива, каквито са, отколкото каквито биха искали да изглеждат. Да изобразиш нещо лошо в неговата най-малко противна светлина без съмнение е най-приемливият ход, който може да предприеме един романист. Но дали е най-почтеният или най-безопасният? Дали е по-добре да разкриеш уловките и капаните пред младия и безразсъден пътешественик, или да ги прикриеш с клони и цветя? О, читателю! Ако имаше по-малко от това деликатно прикриване на фактите – това шепнене: „Спокойствие, спокойствие”, когато спокойствие няма, щеше да има по-малко грехове и нещастия сред младите от двата пола, които са оставени да изтръгват горчиво познание от личния си опит.

Дано не решите, че смятам постъпките на злочестия нехранимайко и малцината негови безпътни другари за образец за обичайните привички на обществото – този случай е изключение, както вярвам, всеки ще разбере, но аз знам, че такива хора наистина съществуват и ако съм успяла да

предпазя поне един невнимателен младеж да не последва стъпките им или поне една неразумна девойка да не направи напълно естествената грешка на моята героиня, то значи книгата не е била написана напразно. Но, в същото време, ако почтеният читател е изпитал повече мъка, отколкото удоволствие от нейния прочит и е затворил последния том с неприятно усещане, скромно моля за извинение, защото съвсем не такова е било намерението ми. Следващия път ще се опитам да се справя по-добре, защото обичам да доставям невинно удоволствие. И все пак, нека бъде ясно, аз няма да обуздам силното си желание заради това – или дори за да създам „съвършено произведение на изкуството”. В противен случай бих сметнала, че така изразходваните време и талант са прехосани и използвани неправилно. Ще се постарая да използвам най-пълноценно скромния талант, който Бог ми е дал. Ако съумея и да развличам читателите си, ще се възползвам и от това. Чувствам, че мой дълг е да изрека неприятни истини и с Божията помощ ще го направя, макар и с това да навреда на името си и да помрача непосредственото удоволствие на читателя, както и своето собствено.

Още само една дума и приключвам. Уважавайки самоличността на автора, бих искал ясно да се разбере, че Актън Бел не е нито Кюрър, нито Елис Бел и затова нека неговите грешки не бъдат приписвани на тях. А що се отнася до това дали името е истинско или измислено, това едва ли е от огромно значение за онези, които го познават само от творбите му. Мисля, че е също толкова маловажно дали така посоченият автор е мъж или жена, както твърдят един-двама от моите критици. До голяма степен приемам намека като комплимент за правдивото обрисуване на моите женски образи и въпреки че съм принудена да припиша суровостта на моите съдници точно на това подозрение, няма да се опитвам да го опровергавам, защото за себе си аз съм убедена, че ако една книга е добра, тя е такава независимо от пола на автора си. Всички романи са или трябва да бъдат написани, за да се четат и от мъже, и от жени, и аз недоумявам как един мъж би

си позволил да напише нещо, което би било срамно за жена или защо една жена трябва да бъде критикувана, че е написала нещо, което би било уместно и подобащо за мъж.

22 юли 1848

ТОМ 1

1 ОТКРИТИЕ

Трябва да се върнеш с мен до есента на 1827 г.

Както знаеш, баща ми беше рентиер в ...шир и по негово изрично желание аз го наследих в това спокойно занимание, макар и не много охотно, защото амбицията ме подтикваше да преследвам по-високи цели, а самотнението ме уверяваше, че ако се подчиня на неговия глас, аз погребвам таланта си в земята и пренебрегвам дарбите си. Майка ми беше направила всичко по силите си, за да ме убеди, че съм роден за велики дела; но баща ми, който смяташе, че амбицията е най-сигурният път към падението, а промяната не е нищо повече от друга дума за разорение, не желаше да слуша за никакви планове за подобряване на собственото ми положение или това на събратята ми. Уверяваше ме, че това са безсмислици, а на смъртния си одър ме призова да продължа да следвам добрите стари нрави, да вървя по стъпките му и по стъпките на баща му преди него, а най-голямата ми амбиция да бъде да измина почтено житейския си път, без да се отклонявам надясно или наляво и да предам бащиния имот на децата си в същото цветущо състояние, в което той го оставя на мен.

„Е, добре! Почтеният и трудолюбив фермер е един от най-полезните членове на обществото и ако впрегна таланта си да се грижа за стопанството си, и ако успее да подобря състоянието на земеделието като цяло, ще донесе полза не само за роднините и семейството си, но до известна степен и за цялото човечество: следователно, няма да съм живял напразно.” С такива мисли се опитвах да се утеша, докато крачех бавно от полето към къщи в една студена, влажна,

облачна вечер в края на октомври. Отблясъкът на буйно пламтящ огън в прозореца на гостната оказа по-ободрителен ефект върху духа ми и потуши неблагодарния ми ропот по-успешно, отколкото всички умни мисли и добри намерения, които бе сътворил умът ми. Не забравяй, че по онова време бях млад – едва на двадесет и четири – и не бях придобил и половината от уменията да контролирам душевното си състояние, колкото и нищожно да е то и сега.

Преди да вляза в това блажено убежище, трябваше да сменя калните си ботуши с чисти обувки, грубия си сюртук – с прилично сако и като цяло да се приведа във вид, подходящ за поява в доброто общество; защото майка ми, при цялата си доброта, беше крайно взискателна по някои въпроси.

Качвайки се по стълбите към стаята си, бях пресрещнат от една чевръста, хубавичка деветнадесетгодишна девойка със стегната, малко възпъпничка фигура, закръглено лице, свежи страни, лъскави гъсти къдрици и малки весели кафяви очи. Няма нужда да ти казвам, че това беше сестра ми Роуз. Знам, че макар вече да е представителна матрона, тя все още е запазила красотата си и без съмнение е все така прекрасна в твоите очи, както в онзи щастлив ден, в който я зърна за пръв път. Тогава нищо не ми подсказваше, че след няколко години тя ще стане съпруга на един тогава напълно непознат за мен човек, на когото е било отредено да стане мой по-добър приятел дори от самата нея, по-близък дори от онова невъзпитано, седемнадесетгодишно момче, което на слизане от горния етаж ме сграбчи за яката и почти ме извади от равновесие, и което, като наказание за своята безочливост получи шумно шляпване по главата, която, обаче, не претърпя никакво сериозно нараняване от удара, защото освен че беше по-твърда от обичайното, беше защитена от гъста грива от червеникави къдрици, които майка ми наричаше кестеняви.

На влизане в гостната открихме достопочтената дама седнала в своето кресло край камината, заета с плетивото си, какъвто ѝ беше обичаят, когато нямаше какво друго да върши. Докато ни чакаше, тя беше измела каменната плоча под

камината и беше запалила ярък огън. Прислужницата току-що беше внесла подноса за чай, а Роуз изваждаше захарницата и изящната кутия за чай от черния дъбов шкаф, който блестеше като полиран абанос в приятния здрач на гостната.

– А! Ето ви и вас двамата – каза майка ми, докато ни оглеждаше, без да забавя движенията на пъргавите си пръсти и проблясващите игли. – Сега затворете вратата и елате до огъня, докато Роуз приготви чая. Сигурна съм, че умирате от глад. Хайде, разкажете ми какво правихте цял ден, обичам да знам какви ги вършат децата ми.

– Обяздвах сивото жребче, а това съвсем не е проста работа. После дадох указания как да изорат последното стърнище, защото ратайчето не знаеше как да насочва плуга. И измислих план как най-ефективно да пресушим долните ливади.

– Умното ми момче! А, ти, Фъргъс, какво прави?

– Лових язовци.

И той продължи да разказва подробно за игрите си и за проявите на смелост, демонстрирана от язовеца и кучетата. Майка ми се преструваше, че го слуша с голямо внимание и наблюдаваше възбуденото му изражение с майчински възторг, който намирах за крайно незаслужен от обекта на това възхищение.

– Време е да се заемеш с нещо друго, Фъргъс – обадох се аз веднага щом в разказа му настъпи кратка пауза.

– И какво да правя? – отвърна той. – Майка няма да ми позволи да отида да плавам или да вляза във войската. Затова твърдо съм решен да не правя нищо друго, освен така да досаждам на всички ви, че накрая да сте благодарни да се отървете от мен.

Майка ни успокоително го погали по гъстите къси къдрици. Той изръмжа и се опита да се начумери, след което всички заехме местата си на масата, подчинявайки се на три пъти повторените призови на Роуз.

– Сега изпийте чая си – рече тя, – а аз ще ви разкажа какво правих. Ходих да видя семейство Уилсън и ти, Гилбърт,

ще съжеляваш хиляда пъти, че не дойде с мен, защото Илайза Милуърд беше там!

– Е, и какво за нея?

– О, няма да ти разказвам нищо за нея! Само ще спомена, че когато е в настроение, тя е симпатично, забавно дребосъче и аз не бих имала нищо против да я нарека...

– Тихо, тихо, скъпа! Брат ти няма такива намерения! – прошепна майка ми сериозно, като вдигна предупредително пръст.

– Добре – поде отново Роуз, – всъщност се канех да споделя една важна новина, която чух там. Направо горя от нетърпение да ви я кажа. Нали знаете, че преди месец се появи слух, че някой ще се нанася в Уайлдфел Хол? И какво мислите? Там наистина има обитатели от повече от седмица! А ние да не знаем!

– Невъзможно! – извика майка ми.

– Абсурдно!!! – изпищя Фъргъс.

– Истина е! Наемателката е самотна дама!

– За Бога, миличка! Това място е пълна развалина!

– Тя преустроила две-три стаи да станат годни за обитаване и сега живее там съвсем сама, с изключение на една възрастна жена, която ѝ прислужва!

– Олеле! Това развали удоволствието ми. Надявах се да е вещица – отбеляза Фъргъс, докато мажеше масло върху дебелия си резен хляб.

– Глупости, Фъргъс! Но, мамо, не е ли странно?

– Странно е! Направо не мога да повярвам.

– Обаче е вярно, Джейн Уилсън я видяла. Отишла заедно с майка си, която, разбира се, като чула, че в съседство се е появила някаква непозната, щяла да умре от любопитство, докато не я зърне и не узнае всичко възможно за нея. Казва се госпожа Греъм и е в траур, но не е облечена като истинска вдовица. А е и доста млада, казват, на не повече от двадесет и пет - двадесет и шест години. Била много затворена! Опитали всичко възможно, за да разберат коя е, откъде идва, да научат нещо за нея, но нито госпожа Уилсън с нейните упорити и

нагли забележки, нито госпожица Уилсън с нейните ловки ходове не успели да изтръгнат дори един задоволителен отговор, нито случайно изпусната дума или намек, които да задоволят любопитството им или да хвърлят макар и бегла светлина върху нейното минало, семейно положение или роднини. Нещо повече, тя се държала почти неучтиво и очевидно била по-доволна да се сбогува с тях, отколкото да ги поздрави. Но Илайза Милуърд казва, че баща ѝ възнамерява скоро да я посети и да ѝ предложи своите съвети като пастор, от които, както се опасявал, имала голяма нужда. Защото макар да се знае, че е пристигнала още в началото на миналата седмица, не се появила в църквата в неделя. Та тя – Илайза, де – ще помоли баща си да я придружи и е сигурна, че ще успее да измъкне нещичко от нея. Както знаеш, Гилбърт, тя е способна на всичко. И ние трябва да се отбием някой път, мамо, нали така е редно.

– Разбира се, скъпа. Бедното създание! Колко ли самотна се чувства!

– И, моля ви, не се бавете много. Да не забравите да ме осведомите колко захар слага в чая си, какви бонета и престилки носи и, изобщо, всичко. Че не знам как ще доживея, докато не разбера – избъбри Фъргъс с напълно сериозен вид.

Но ако смяташе, че речта му ще бъде приветствана като сполучлива проява на остроумие, той претърпя пълен неуспех, защото никой не се засмя. Това не го смути особено. След като натъпка устата си с хляб и масло и тъкмо се канеше да отпие голяма глътка чай, го напуши такъв силен смях, че беше принуден да скочи от масата и да излезе бързешком от стаята, пръхтейки и кашляйки. Минута по-късно го чухме да крещи, изпаднал в страховита агония в градината.

Що се отнася до мен, аз бях гладен и се задоволих с мълчаливо унищожаване на чая, шунката и препечения хляб, докато майка ми и сестра ми продължиха да разговарят и да обсъждат очевидните и предполагаеми обстоятелства, вероятната или малко вероятна история на мистериозната дама. Но трябва да призная, че след злополуката с брат ми

един или два пъти надигах чашата до устните си и я оставях обратно без да посмея да вкуся съдържанието ѝ, за да не накърня достойнството си с подобен взрив от смях.

На следващия ден майка ми и Роуз побързаха да поднесат почитанията си на красивата отшелница и се върнаха без да научат нищо повече от онова, което знаеха на тръгване. Майка ми заяви, че не съжалява за пътуването, защото макар да не извлякла голяма полза за себе си, се ласкаела от мисълта, че е сторила добро дело: дала някои полезни съвети, които, както се надявала, нямало да бъдат отхвърлени. Защото макар да говорила малко и да изглеждала някак си самоуверена, госпожа Грейм явно не била лишена от способността да размишлява. Майка ми не спираше да се чуди къде е живяла досега, защото бедното създание показало достойно за съжаление невежество по някои въпроси, а дори не усетило, че трябва да се срамува от това.

– По кои въпроси, майко? – попитах аз.

– За домакинството и всякакви дребни тънкости относно готвенето, с които всяка дама трябва да е запозната, независимо дали ѝ се налага да прилага познанията си на практика, или не. Аз, обаче, ѝ дадох малко полезна информация и няколко отлични рецепти, които тя очевидно не можа да оцени, защото ме помоли да не си правя труда, тъй като живеела толкова просто и скромно, че със сигурност никога не би се възползвала от тях. „Няма значение, скъпа – отвърнах аз, – това е нещо, което всяка уважавана жена трябва да знае. А и въпреки че сега сте сама, няма винаги да е така. Били сте омъжена и вероятно – да не кажа почти сигурно – пак ще бъдете.” „Тук грешите, мадам – рече тя, почти високомерно, – сигурна съм, че никога няма да се омъжа.” Но аз ѝ казах, че тези работи ги разбирам по-добре.

– Предполагам – казах аз, – че е някоя романтична млада вдовица, която е наела къщата, за да привърши дните си в усамотение и да оплаква скрито скъпия покойник. Убеден съм, че това няма да трае дълго.

– Не, не мисля, че е такава – отбеляза Роуз, – защото не ми се стори чак толкова печална. А и е изключително симпатична, направо красива. Трябва да я видиш, Гилбърт, сигурно ще я наречеш съвършена красавица, макар че трудно би се престорил, че откриваш някаква прилика между нея и Илайза Милуърд.

– Е, мога да си представя много по-красиви лица от това на Илайза, въпреки че едва ли са по-чаровни. Признавам, че ѝ е нужно съвсем малко, за да е съвършена, но твърдя, че ако беше по-съвършена, щеше да е по-безинтересна.

– Значи предпочиташ нейните недостатъци пред съвършенствата на други хора?

– Точно така, с изключение на тук присъстващата ми майка.

– О, скъпият Гилбърт, какви безумия говориш! Знам, че не го мислиш; изобщо не става въпрос за това – каза майка ми, като се изправи и излезе от стаята под предлог, че има домашна работа, за да избегне опровержението, което беше на върха на езика ми.

Роуз ме удостои с още подробности около госпожа Грем. Нейният външен вид, маниери и рокля, както и всяка мебел в стаята, която обитавала, ми бяха изложени с по-голяма яснота и точност, отколкото аз бих намерил в тях, но тъй като не съм много внимателен слушател, не бих могъл да повтора описанието, дори и да исках.

Следващият ден беше събота, а в неделя всички се питаха дали хубавата непозната ще се вслуша в увещанията на викария и ще отиде на църква. Признавам, че самият аз поглеждах с интерес към старата семейна пейка в църквата, която беше запазена за обитателите на Уайлдфел Хол, и чиито избелели пурпурни възглавници и облицовка не бяха докосвани и подновявани от дълги години, а зловещите гербове със своята траурна обшивка от повреден черен плат гледаха строго и начумерено от стената.

И тогава зърнах една висока женска фигура, облечена в черно. Лицето ѝ беше извърнато към мен и в него имаше

нещо, което, веднъж видяно, ме подкани да го погледна пак. Косата ѝ беше гарвановочерна, с дълги лъскави къдрици – прическа, доста необичайна в онези дни, но всякога елегантна и подходяща. Лицето ѝ беше бяло и чисто. Не можах да видя очите ѝ, защото бяха отпратени към молитвеника, прикрити от сведените клепачи и дълги черни ресници, а веждите над тях бяха изразителни и добре очертани. Челото беше високо и издаваше интелигентност, носът – със съвършена орлова извивка. Чертите ѝ като цяло бяха безупречни, освен една лека вдлъбнатина между бузите и очите, а устните, макар и изящно оформени, бяха малко тънки, малко прекалено присвити и нещо в тях загатваше за немного мек и приветлив нрав. Казах си: „По-скоро бих ти се възхищавал от разстояние, красавице, отколкото да деля един дом с теб.”

Точно тогава тя вдигна очи и погледът ѝ срещна моя. Предпочетох да не отвърщам очи и тя отново се върна към книгата си, но за миг долових в изражението ѝ спокойно презрение, което ме подразни неизразимо силно.

„Мисли ме за безочлив хлапак – казах си аз. – Ха! Много скоро ще си промени мнението, ако реша, че си струва.”

Но тогава внезапно ми хрумна, че подобни мисли са крайно неподходящи за църква и поведението ми в конкретния случай е всичко друго, но не и подобаващо. Преди обаче да насоча ума си към службата, огледах набързо църквата, за да видя дали някой не ме е наблюдавал. За щастие, не бях привлякъл ничие внимание. Всички, които не се занимаваха с молитвениците си, гледаха към странната дама – добрата ми майчица и сестра ми, съседите ни, както и госпожа Уилсън и нейната дъщеря. Дори Илайза Милуърд гледаше глуповато с тъглчето на очите си обекта на всеобщия интерес. Тя ми хвърли бърз поглед, усмихна ми се превзето и се изчерви, след което сведе скромно поглед към молитвеника и се опита да овладее изражението си.

В този момент отново допуснах грешка, но бързо осъзнах какво правя благодарение на внезапно смушкване в ребрата от лакътя на развеселения ми брат. За момента можех

да възнегодувам срещу обидата единствено като стоваря стъпалото си върху пръстите на крака му, отлагайки по-нататъшното отмъщение, докато излезем от църквата.

А сега, Холфърд, преди да приключа писмото си, ще ти разкажа коя е Илайза Милуърд. Тя е по-малката дъщеря на викария, много пленително девойче, към което изпитвах немалка слабост – и тя го знаеше, въпреки че никога не ѝ го бях заявявал направо и няхах някакво определено намерение да го правя, защото майка ми, която твърдеше, че в радиус от двадесет мили няма девойка, достатъчно добра за мен, не би понесла мисълта, че ще се ожена за това нищожно, дребно създание, което освен многото си други недостатъци, нямаше дори двадесет лири лични средства. Илайза беше едновременно стройна и пълничка, с дребно лице, почти толкова закръглено, колкото на сестра ми, с подобен на нейния тен, но малко по-светъл и не толкова румен, с чип нос и не съвсем правилни черти. Като цяло тя беше по-скоро чаровна, отколкото красива. Но очите ѝ – не бива да забравям тези забележителни очи, защото точно на тях дължеше цялото си обаяние – те бяха издължени, като котешки, с черни или много тъмнокафяви ириса, с непрекъснато променящо се изражение, но винаги или свръхестествено – бих казал почти дяволски лукаво или неустойливо омайващо – а често и двете едновременно. Гласът ѝ беше нежен и детински, походката – лека и гъвкава, като на котка. Маниерите ѝ често наподобяваха на сладко, игриво котенце, което ту е дръзко и закачливо, ту е плахо и сдържано, зависи какво ще му хрумне в момента.

Сестра ѝ Мери беше няколко години по-голяма, няколко инча по-висока и с по-едро, грубовато телосложение – едно обикновено, тихо, чувствително момиче, което търпеливо се беше грижило за майка им по време на продължителното ѝ досадно боледуване, и което от смъртта ѝ до ден-дневен се грижеше за дома и робуваше на цялото семейство. Баща ѝ ѝ се доверяваше и я ценеше, всички кучета, котки, деца и бедняци я обичаха и ухажваха, а всички останали я пренебрегваха.

Преподобният Майкъл Милуърд беше висок, трмав възрастен господин, който нахлупваше шапка с широка периферия върху месестото си, квадратно, с едри черти лице. Той носеше в ръката си дебел бастун и пристягаше все още силните си крайници в бричове до коленете или гети, или при официални случаи, в копринени чорапи. Той беше мъж с твърди принципи, големи предразсъдъци и непоклатими навици. Не търпеше различие под каквато и да е форма и действаше с твърдото убеждение, че мнението му винаги е правилно и всеки, който мисли различно, е или жалък невежа, или умишлено заслепен глупак.

Още от детските си години бях свикнал да се отнасям към него с почиттелно благоговение, но напоследък преодолях това чувство, защото макар че се отнасяше с бащинска доброта към хората с добро поведение, той строго държеше на дисциплината и често беше порицавал сурово нашите младежки слабости и дребни прегрешения. И още нещо, в онези дни, когато навестяваше нашите родители, ние винаги трябваше да се изправяме пред него и да рецитираме катехизиса или да повтаряме: „Как се труди неуморно малката пчеличка” или някакъв друг химн, или – което беше най-лошото от всичко – да ни разпитва за последната си проповед и за темата на беседите му, които ние никога не можехме да си спомним. Понякога достопочтеният господин порицаваше майка ми, че глези прекалено синовете си, като се позоваваше на старозаветните Илия, Давид и Авесалом, което изключително много оскърбяваше чувствата ѝ, и колкото и високо да ценеше самия него и поученията му, веднъж я чух да възкликва: „Ех, как ми се иска самият той да имаше синове! Тогава нямаше толкова лесно да раздава съвети на чуждите. Щеше да види какво е да имаш две момчета и да ги държиш изкъсо.”

Той полагаше похвални грижи за физическото си здраве – ставаше в ранни зори, редовно се разхождаше преди закуска, обръщаше огромно внимание на топлите и сухи дрехи, никой никога не го беше чувал да произнесе проповед без преди това

да погълне едно сурово яйце – въпреки че беше надарен със здрави дробове и мощен глас. Изобщо, беше крайно взискателен към онова, което ядеше и пиеше, макар че съвсем не се славеше с умереност и следваше свой собствен режим на хранене – презираше чая и други подобни напитки, но беше твърдо „за“ бирата, бекона с яйца, шунката, сушеното говеждо и други миризливи меса, които действаха достатъчно добре на храносмилателните му органи и, следователно, бяха добра и здравословна храна за всекиго. Убеден в това, той ги препоръчваше и на най-изнежените болни или страдащите от лошо храносмилане, на които обясняваше, че ако не са извеликтели обещаната полза от предписанията му, то е само защото не са проявили постоянство, а ако все пак те продължаваха да се оплакват от неразположение след консумирането им, той ги уверяваше, че си измислят.

Ще разкажа за още двама души, които вече споменах, след което ще привърша моето дълго писмо. Това са госпожа Уилсън и нейната дъщеря. Първата е вдовица на заможен фермер, тесногръда, елементарна жена, чието любимо занимание беше да разпространява остарели клюки, и чийто нрав не си заслужава да бъде описван. Тя имаше двама сина: Робърт – груб фермер с провинциален манталитет, и Ричард – стеснителен, прилежен младеж, който изучаваше класически езици и литература с помощта на викария, подготвяйки се за семинарията с намерението да стане свещеник.

Сестра им Джейн беше млада дама с малко дарби и голяма амбиция. По собствено желание беше посещавала основното училище и беше получила по-добро образование от останалите членове на семейството. Беше придобила изтънченост и с упоритост беше усвоила доста добре изисканите маниери. Тя почти успя да изкорени провинциалния си акцент и можеше да се похвали с повече умения от дъщерите на викария. Околните я смятаха за хубавица, но в нито един момент тя не успя да ме причисли към групата на обожателите си. Беше на около двадесет и шест години, доста висока и много слаба, косата ѝ не беше нито

кестенява, нито оранжева, а яркочервена; тенът ѝ беше забележително светъл и свеж, главата – малка, шията – дълга, с добре оформена, но малка брадичка. Имаше тънки червени устни и светлокафяви очи с жив и пронизателен поглед, но напълно лишен от поетичност или чувство. Тя имаше или може би е имала много поклонници сред нейното съсловие, но всички до един биваха презрително отблъсквани или отхвърляни; защото само благородник би могъл да задоволи изтънчения ѝ вкус и единствено някой богаташ би могъл да отговори на високите ѝ амбиции. Имаше един кавалер, който напоследък я ухажваше доста настойчиво, и се носеше слух, че тя има сериозни планове за сърцето, името и богатството му. Това беше господин Лорънс, младият земевладелец, чието семейство в миналото обитаваше Уайлдфел Хол, но го беше напуснало преди около петнадесет години и се беше преселило в по-модерно и просторно имение в съседната енория.

А сега, Холфърд, ти казвам сбогом. С това писмо изплащам първата вноска от дълга си към теб. Ако разменната монета ти допада, кажи ми и аз ще ти изпратя остатъка в удобен момент. А ако предпочиташ да останеш мой кредитор, вместо да натъпчеш кесията си с такива недоходни, тежки монети, пак ми кажи и аз ще извиня лошия ти вкус и с охота ще запазя богатството за себе си.

Неизменно твой, Гилбърт Маркъм

2 ИНТЕРВЮ

С радост долавям, мой високо ценени приятелю, че облакът на недоволството ти се е разсеял, аз отново се къпя в

светлината на твоето одобрение и ти желаеш да продължа да разказвам своята история. Затова без повече суетене ще я споделя с теб.

Мисля, че последния споменат от мен ден беше една неделя, последната от месец октомври 1827 г. Следващия вторник бях излязъл с кучето и пушката си в преследване на дивеч, който можех да открия само на територията на Линдън-Кар. Но след като няха никакъв късмет, насочих оръжието си към ястребите и гарваните, чиито похождения, както подозирах, ме бяха лишили от далеч по-добра плячка. Оставих зад гърба си по-посещаваните местности, гористите долини, нивите и ливадите и се канех да изкача стръмнината на Уайлдфел, най-пустото и високо възвишение наоколо, където, докато се катериш, драките и дърветата стават все по-хилави и закърнели. Едните отстъпваха пред груби каменни огради, тук-там обрасли със зелен бръшлян и мъх, а другите биваха заменени от борика и бял бор или от самотни трънки. Каменистите и неравни поля, които бяха напълно негодни за оран, се използваха основно като пасища за овце и крави. Там почвата беше слаба и неплодородна. Късове от сиви скали се подаваха тук-там измежду затревените могили. Боровинки и пирен – останки от един по-див пущинак – растяха под стените, а на много места в огражденията тръните и папурът бяха спечелили битката с оскъдната зеленина. Но тези земи не бяха моя собственост.

Близо до върха на този хълм, на около две мили от Линдън-Кар се извисяваше Уайлдфел Хол – старинно имение от елизабетинската епоха, построено от тъмносив камък. То впечатляваше с архитектурата си и беше особено живописно за съзерцание, но за обитаване беше студено и мрачно с неговите дебели каменни колони и малки прозорци с решетки и с разядените от времето отдушници. Имението беше твърде усамотено и незащитено. Единствено група бели борове го предпазваха от лошото време и набезите на вятъра. Самите те бяха полуповредени от бурите и това ги правеше толкова отблъскващи и унили, колкото и самото имение. Зад него се

простираха запустели поля, скрити в сянката на обраслото с пирен било на хълма. Пред него имаше градина (оградена от каменни стени, в която се влизаше през желязна порта с огромни топки от сив гранит – подобни на онези, които украсяваха покрива и фронтоните, увенчали стълбовете на вратата), някога засадена с издръжливи растения и цветя, които биха вирели в бедната почва и при суровия климат, и с дървета и храсти, които биха издържали на мъчителните усилия на градинаря да ги окастри и да им придаде формата, която желае. Сега, след като толкова дълги години беше стояла необработвана и непочистена, предадена на плевелите и тревата, на сланата и вятъра, на дъжда и сушата, градинката представляваше странна гледка. Две трети от зелените стени от жив плет покрай главната алея бяха увехнали, а останалите бяха прорасли неимоверно. Старият лебед от чемшир, който стоеше до стъргалото, беше изгубил шията и половината си тяло. Назъбените лаврови кули в средата на градината, гигантският воин, който се извисяваше от едната страна на входа и лъвът, който пазеше от другата, бяха приели такива фантастични форми, каквито не се срещат нито на небето, нито на земята, нито в подземните води. Но в моето младежко въображение приличаха на таласъм, който подхождаше идеално на легионите от призраци и мрачните предания, за които старата ни бавачка ни беше разказвала, че се носят из имението и преследват своите обитатели.

Бях успял да убия един ястреб и два гарвана, когато съзрях имението и като се отказах от по-нататъшно ловуване, се запътих бавно към старата къща, за да я огледам и да видя какви промени беше направила новата ѝ обитателка. Не ми се щеше да се приближавам твърде много и да надничам през портата, затова спрях край градинската стена, погледнах и не видях никаква промяна, с изключение на едното крило, където счупените прозорци и порутеният покрив явно бяха поправени, а от група комини се извиваше кълбо дим.

Докато стоях така, облегнат на пушката си, и гледах към потъмнелите фронтони, унесен в безцелни размишления,

които фантазията ми насочваше накъдето реши, и в които почти еднаква роля играеха старите спомени и красивата млада отшелница, която сега живееше зад онези стени, до слуха ми достигна тихо шумолене, а в градината нещо се размърда. Погледнах в посоката, от която идваше звукът, и зърнах една малка ръчичка, която се протягаше през стената. Тя се притисна към най-горния камък, след което се появи друга малка ръчичка, която се хвана по-здраво и беше последвана от малко бяло челце, заобиколено от венец от светлокестеняви къдрици, с чифт дълбоки сини очи под него и горната част на миниатюрно носле с цвят на слонова кост.

Очите не ме забелязаха, но заискряха от радост, когато зърнаха Санчо, красивия ми черно-бял сетер, който тичаше из полето със забита в земята муцуна. Малкото създание повдигна личицето си и повика високо кучето. Добродушното животно се спря, вдигна глава и размахна опашка, но остана на мястото си. Детето (малко момче, очевидно на около пет години) се покатери до върха на стената и отново се провикна, но като разбра, че е безполезно, явно взе решение подобно на Мохамед да отиде при планината, щом планината не идва при него. То се опита да се прехвърли през стената, но дрешката му се закачи за един мършав клон на изкривено старо черешово дърво, което растеше съвсем наблизо и беше разпростряло клоните си над стената. Докато се опитваше да се освободи, кракът му се хлъзна и то се преметна, но не падна на земята, а продължи да виси на дървото. Поведе се мълчалива битка, последвана от пронизителен писък, но аз начаса захвърлих пушката си на тревата и улових детенцето в обятията си.

Избърсах очичките му с края на дрешката, уверих го, че всичко е наред и повиках Санчо да го успокои. Той тъкмо сложи малката си ръчичка на врата на кучето и започна да се усмихва през сълзи, когато чух зад мен желязната порта да изщраква. Прошумоляха женски одежди и виж ти! Госпожа Греъм се нахвърли върху мен с непокрита шия и развети от вятъра черни къдрици.

– Дайте ми детето! – каза тя с глас, съвсем малко посилен от шепот, но с изумително яростен тон. Като сграбчи момченцето, тя го откъсна от мен, сякаш допирът ми криеше някаква страшна зараза, след което го стисна здраво с едната си ръка, а с другата обгърна раменете му и се вторачи в мен с големите си, искрящо черни очи – бледа, бездиханна, трепереща от възбуда.

– Нямаше да нараня детето, госпожо – отвърнах аз без да знам дали да се дивя, или да се ядосам. – Щеше да падне от стената, но за щастие успях да го хвана, докато висеше с главата надолу от онова дърво и да предотвратя невъобразима беда.

– Моля за извинение, господине – запъна се тя, внезапно успокоена – изглежда разумът успя да си пробие път през замъгленото ѝ от тревога съзнание и лека руменина обагри страните ѝ. – Не ви познах и си помислих...

Тя се наведе, за да целуне детето и нежно обгърна вратлето му.

– Предполагам си помислихте, че ще отвлеча сина ви?

Тя го погали по главата, като се разсмя полусмутено и отговори:

– Не знаех, че се е опитвал да се покатери по стената... Имам удоволствието да разговарям с господин Маркъм, нали? – добави тя малко рязко.

Аз се поклоних, но все пак се осмелих да я попитам откъде ме познава.

– Сестра ви се отби преди няколко дни заедно с госпожа Маркъм.

– Толкова ли много си приличаме? – попитах аз, леко изненадан и не особено поласкан от идеята.

– Струва ми се, че има известна прилика в очите и цвета на лицето ви – отвърна тя, докато изучаваше малко колебливо чертите ми. – А и май ви видях в църквата в неделя.

Усмихнах се. Но или нещо в усмивката, или спомените, които тя пробуди, никак не ѝ се понравиха, защото най-неочаквано тя придоби отново онова горделиво, студено

изражение, което беше предизвикало у мен такава необяснима антипатия в църквата – израз на отблъскващо презрение, който с такава лекота се спусна върху лицето ѝ без да изкриви нито една от чертите му, че сякаш беше естественото ѝ състояние. А това ме подразни още повече, защото не можех да проумея какво го беше предизвикало.

– Довиждане, господин Маркъм – рече тя и без да ме удостои нито с дума, нито с поглед, се оттегли с детето си в градината. А аз се прибрах у дома, ядосан и недоволен – не мога да ти обясня защо, затова няма и да се опитвам.

Останах само колкото да прибера пушката си и барутницата и да дам необходимите указания на един от работниците, след което се отправих към къщата на викария, за да потърся утеха за духа си и да успокоя яда си в компанията на Илайза Милуърд.

Както обикновено, тя се занимаваше с някаква бродерия (манията по меката прежда още не се беше родила), докато сестра ѝ седеше край камината с котката върху коленете си, и кърпеше купчина чорапи.

– Мери, Мери! Веднага ги махни! – забързано нареждаше Илайза, докато влизах в стаята.

– В никакъв случай! – беше флегматичният отговор, а появата ми предотврати по-нататъшната дискусия.

– Нямате късмет, господин Маркъм! – отбеляза помалката сестра с един от нейните дяволити, коси погледи. – Татко тъкмо отиде в енорията и е малко вероятно да се върне до час!

– Няма значение. Все ще съумея да прекарам няколко минути с дъщерите му, ако те ми позволят – рекох аз, придърпвайки един стол до огъня, и настанявайки се в него, без да чакам да бъда поканен.

– Ако обещаете да сте много добър и забавен, ние не възразяваме.

– Моля ви, разрешете ми да остана без да ми поставяте условия, защото дойдох не за да се забавлявам, а за да търся развлечение – отговорих аз.

Все пак реших, че ще е разумно да положа известни усилия да се държа любезно и очевидно успях в намерението си, защото госпожица Илайза демонстрира прекрасно настроение. Изглежда и двамата се чувствахме отлично в компанията на другия и съумяхме да поддържаме помежду си весел и оживен, макар и немного задълбочен разговор. Това беше почти *tête-à-tête*, защото госпожица Милуърд рядко отваряше уста, освен когато поправяше някое произволно твърдение или пресилен израз на сестра си, и веднъж я помоли да вдигне кълбото с памучни конци, което се беше търкулнало под масата. Вместо това го направих аз, както е редно.

– Благодаря ви, господин Маркъм – каза тя, когато ѝ го подадох. – Бих го взела и сама, но не исках да безпокоя котката.

– Мери, скъпа, това не те извинява в очите на господин Маркъм – намеси се Илайза, – смея да твърдя, че той мрази котките толкова искрено, колкото и старите моми – като всеки друг джентълмен. Нали, господин Маркъм?

– Смятам, че е естествено за нашия недружелюбен пол да не харесва тези твари – отвърнах аз, – защото вие, дами, ги обсипвате с милувки.

– Благословени да са малките сладурчета! – извика тя във внезапен пристъп на ентузиазъм, завъртя се и почти задуши любимеца на сестра си от целувки.

– Престани, Илайза! – сърдито рече госпожица Милуърд, като я отблъскваше нетърпеливо.

Време беше да си тръгвам, колкото и да бързах, пак щях да закъснея за чая, а майка ми беше олицетворение на реда и точността.

Хубавата ми приятелка явно не гореше от желание да се сбогуваме. На раздяла стиснах нежно малката ѝ ръчица, а тя ми се отплати с една от най-сладките си усмивки и един от най-омайните си погледи. Прибрах се у дома много щастлив, със сърце, преливащо от самодоволство и преизпълнено с любов към Илайза.